

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRĄ

2019-03-26 Nr. 4D-2018/1-1754
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (toliau vadinama ir – LGGRTC, Centras) pareigūnų veiksmų (neveikimo) teikiant atsakymus į jo kreipimuisis.

2. Pareiškėjas skunde nurodė:

2.1. „Po visų ankstesnių skundų SKĮ [Seimo kontrolierių įstaigoje] juose nurodyti klausimai ir problemos, nežiūrint nagrinėjimų ir priimtų pažymų, taip ir lieka neišspręsti ir neatsakyti“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Po ankstesniuose skunduose nurodyto ilgo susirašinėjimo ir gauto LGGRTC 2018-10-08 Nr. 38R-st-11 rašto [...] 2018-10-31 [...] parašiau raštą jo direktorei T. B. Burauskaitei [...], keldamas klausimus ir pasiūlymus. Bet el. p. gautas 2018-11-27 LGGRTC generalinės direktorės T. B. Burauskaitės formalus raštas Nr. 38R-st-12 neatsakė į mano rašte keltus klausimus, kaip ir visais ankstesniais atvejais.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriui papildomai pateikė šiuos dokumentus (kopijas):

3.1. LGGRTC direktorei pateiktą savo 2018 m. spalio 31 d. kreipimąsi, kuriame, be kita ko, nurodoma:

3.1.1. „Po gauto ilgai laukto LGGRTC atsakymo (tik 2018-10-08 Nr. 38R-st-11, į mano 2018-04-18 ir 2018-06-11), kuriuo paaiškinta apie mano užklausimą dėl anksčiau Centro [...] nurodytų tyrimų atlikimo. Iš jo aišku, kad Centras formaliai ir pasyviai atliko tik užklausimus ir gavo atsakymus, kurie nieko neišaiškino, nedavė jokių rezultatų, bent jau iki šiol“;

3.1.2. „Būtinai (seniai buvo) oficialus Centro raštas, aiškiai ir tiksliai supažindinantis sklypo šeiminkus, kad turima informacija reikalauja (net jei dar ir nėra surinkta pakankamai ją patvirtinančių faktų, o neabejotinai užtenka vien jau Rainių miškelio žudynių istorijos patirties, ypač nusikaltimus vykdančiai pusei), kad jo teritorijoje yra būtina atlikti lauko tyrimus – pirminę apžiūrą ir t. t., tikėtiniems seniai įvykdytiems nusikaltimams atskleisti ir prašoma jų savanoriško sutikimo tokiems atlikti. Ir tada, sulaukus / nesulaukus jų atsakymo, imtis atitinkamų, aplinkybėms tikslingų, veiksmų. Kodėl tokių logiškų veiksmų iki šiol užsispyrusiai Centro neatlikta?“

3.1.3. „[...] raštas paaiškino, kad remiantis LGGRTC, LR Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymų nurodytais nustatymais Centras negali man pateikti ankstesniame mano rašte prašomų duomenų. Šis faktas yra jau tik papildomas įrodymas, kad Centras ar atskiri jo asmenys nenori tinkamai atlikti tyrimo, nesugeba jo atlikti tinkamai, nesuvokia tokio tyrimo nedelsiamo ir

tinkamo atlikimo, iki pat aiškių vienareikšmiškų ir galutinių atsakymų į klausimus ir išvadų, svarbos, Centras ar jo nurodyto atsakymo autorius suinteresuotas tyrimo tinkamai neatlikti, vykdo jam duodamus nurodymus jo neatlikti ar tiesiog vergauja tokiems įsakinėtojams“;

3.1.4. „O prašyta, akcentuotai klausta ir reikalauta paaiškinti [...], kodėl Centras pats nesiima, jeigu to dar reikia, iniciatyvos ir neatlieka iš tyrimų bei turimos archyvinės medžiagos reikalaujamų, logiškų, būtinų, neišvengiamų veiksmų“;

3.1.5. Dėl viso to, tokiu esamu atveju, prašau leisti man asmeniškai susipažinti (ar būti išsamiai supažindintu) su LGGRTC jau atliktu, ir, kaip rašoma rašte, dar tebeatliekamu archyvinės medžiagos tyrimu, ir tuo pačiu sudaryti galimybę man drauge su šiu, mano iškeltų, klausimų tyrinėtojais aptarti būtino tolesnio tyrimo kryptis bei būdus“;

3.2. LGGRTC 2018 m. lapkričio 27 d. raštą Pareiškėjui, kuriame nurodyta:

3.2.1. „Informuojame, kad Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras pagal savo kompetenciją atliko Jūsų ankstesniuose prašymuose išdėstytų teiginių patikrinimą. Objektivių duomenų, patvirtinančių arba paneigiančių Jūsų teiginius, jog Telšiuose, teritorijoje dabartiniu adresu [...]. buvo enkavedistų arklidės ar kitokie objektai ir, kad ten užkasinėti tardymų metu nukankinti asmenys, nerasta. Paaiškėjus naujoms faktinėms aplinkybėms, bus atliktas papildomas tyrimas“;

3.2.2. „Apie mūsų tyrimą Jus detalai informavome 2017-12-01 raštu Nr. 37R-06 ir 2018-10-08 raštu Nr. 37R-st-11. Jokių naujų duomenų, su kuriais galėtume Jus supažindinti, neturime“;

3.2.3. „Dėkojame už ketinimus dalyvauti LGGRTC veikloje padedant mūsų specialistams nustatyti tolimesnes tyrimo kryptis ir būdus. Galite susisiekti šio rašto apačioje nurodytu telefono numeriu arba siųsti raštiškus pranešimus nurodytu e-adresu.“

4. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo „ištirti [...] aukščiau nurodytą veiką / neveikimą [...] dėl biurokratizmo ir piktnaudžiavimo“.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

5. Siekdamas išsiaiškinti skunde aprašytas aplinkybes, Seimo kontrolierius kreipėsi į LGGRTC, prašydamas pateikti informaciją ir motyvuotus paaiškinimus dėl Pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių.

6. LGGRTC Seimo kontrolierių 2019 m. vasario 25 d. raštu Nr. 10R-2, be kita ko, informavo:

6.1. „X (toliau – Pareiškėjas) 2018-04-18 kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos vadovą A. Normantą, kreipimasi taip pat adresavo LGGRTC generalinei direktorei T. B. Burauskaitei bei LGGRTC GRT departamento direktoriui A. Bubniui. Šis kreipimasis buvo atsiųstas elektroniniu paštu ir tą pačią dieną LGGRTC įregistruotas. Pareiškėjas 2018-06-11 kreipėsi į LGGRTC generalinę direktorę T. B. Burauskaite ir LGGRTC GRT departamento direktorių A. Bubnį. Šis raštas taip pat atsiųstas elektroniniu paštu, tą pačią dieną LGGRTC įregistruotas.“

6.2. „Rengiant LGGRTC 2018-10-08 raštą Nr. 37R-st-11 nurodyta, kad atsakoma į abu, t. y. į 2018-04-18 ir 2018-06-11, kreipimasi.“

6.3. „Pareiškėjas 2018-10-31 kreipėsi į LGGRTC generalinę direktorę T. B. Burauskaite ir LGGRTC GRT departamento direktorių A. Bubnį. [...]. Pareiškėjas savo 2018-10-31 kreipimesi dėsto abstrakčius teiginius apie LGGRTC misiją, prioritetus, nemokšiškus veikimo būdus bei

kitokius samprotavimus. Pažymėtina, kad esminis klausimas, kurį galima įžvelgti iš šio bei ankstesnių Pareiškėjo kreipimūsi, yra galimos masinės kapavietės nustatymas Telšiuose (dabartiniu adresu [...]).“

6.4. „Atsakant buvo aiškiai ir konkrečiai nurodyta, kad: [...] Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras pagal savo kompetenciją atliko [...] išdėstytų teiginių patikrinimą. Objektivių duomenų, patvirtinančių arba paneigiančių [...], jog Telšiuose, teritorijoje dabartiniu adresu [...], buvo enkavedistų arklidės ar kitokie objektai ir kad ten užkasinti tardymų metu nukankinti asmenys, nerasta. Paaiškėjus naujoms faktinėms aplinkybėms, bus atliktas papildomas tyrimas. [...] Pareiškėjui paaiškinta: [...] Apie mūsų tyrimą Jus detalai informavome 2017-12-01 raštu Nr. 37R-06 ir 2018-10-08 raštu Nr. 37R-st-11. Jokių naujų duomenų, su kuriais galėtume Jus supažindinti, neturime. Taip pat Pareiškėjui buvo aiškiai nurodytas LGGRTC darbuotojas ir jo kontaktai, su kuriuo jis gali bendrauti, tačiau iki šiol Pareiškėjas nei karto nesikreipė.“

6.5. Pareiškėjo esminis teiginys (kurio jis nepagrindžia jokiais faktais) – masinės kapavietės egzistavimas. LGGRTC savo kompetencijos ribose patikrino, ar Pareiškėjo teiginys turi realų pagrindą. Pažymėtina, kad Pareiškėjo kreipimosi nagrinėjimą sudaro seka įvairių priemonių (LGGRTC darbuotojai atliko informacijos paiešką LGGRTC duomenų bazėse, archyvuose, įvairiose publikacijose, buvo komandiruotas istorikas į nurodytą vietovę, ieškota galimų liudininkų, kitų asmenų galinčių turėti svarbių žinių ir kt.). Visi šie veiksmai buvo atlikti ir apie rezultatus Pareiškėjas detalai informuotas 2018-10-08 raštu Nr. 37R-st-11.“

7. LGGRTC Seimo kontrolieriui papildomai pateikė:

7.1. LGGRTC direktorei adresuotą Pareiškėjo 2018 m. birželio 11 d. kreipimąsi, kuriuo prašoma suteikti informaciją apie pagal Pareiškėjo pateiktą informaciją LGGRTC atliktus tyrimus, taip pat prašoma pateikti informaciją, „kokie konkretūs kompartijos, jėgos struktūrų ir vietinės valdžios vadovaujantys asmenys ir labiausiai pasižymėję aktyvistai ar jų rėmėjai veikė Telšių mieste ir apskrityje intensyviausiojo ir ginkluoto priešinimosi okupantams bei jų primestai valdžiai 1944-1953 metais“;

7.2. LGGRTC 2018 m. spalio 8 d. raštą Nr. 37R-st-11, parengtą atsakant į Pareiškėjo 2018 m. balandžio 18 d. ir 2018 m. birželio 11 d. prašymus, kuriame, be kitų aplinkybių, nurodoma:

7.2.1. Mes 2017-12-01 raštu Nr. 37R-06 informavome Jus, kad ieškodami duomenų, patvirtinančių arba paneigiančių Jūsų teiginius, jog Telšiuose (dabartiniu adresu [...]) buvo enkavedistų arklidė ir čia būdavo užkasami tardymų metu nukankinti asmenys, atlikome archyvinės medžiagos paieškas [...]. Be to, buvo kreiptasi į Klaipėdos regioninio valstybės archyvo Telšių filialą“;

7.2.2. „Tęsiant informacijos paieškas, 2018-06-21 į Telšius buvo komandiruotas LGGRTC Specialiųjų tyrimų skyriaus vyr. istorikas Andrius Tumavičius. Komandiruotės tikslas – susitikti su Telšių kraštotyrininku A. J. ir kartu su juo atlikti lauko [...] tyrimus buvusių LSSR NKVD arklidžių vietoje ([...]), greta kurių galimai galėjo būti užkasami žuvusių rezistentų palaikai. Per susitikimą A. J. sakė, kad jis neturi duomenų, kad šioje vietoje galėjo būti kokie nors pastatai priklausę NKVD. Be to, jis nėra girdėjęs apie tai, kad šioje miesto dalyje būtų buvę užkasami kovotojų palaikai. Jo žiniomis, nukautų partizanų, kurie būdavo atvežami į Telšius atpažinimui, palaikai vėliau užkasinti [...] k. apylinkėse. [...]. Pasikalbėjus su B, gyvenančia gretimame name ([...]), sužinota, kad ji toje vietoje gyvena nuo 1954 m. Moteris pasakojo atsimenanti, jog jos ir kaimyninio sklypo (t. y. [...]) gale stovėjo daržinė. Tačiau, kam ji priklausė, kas joje buvo ir pan., nežinanti. Taip pat ji nėra girdėjusi apie tai, jog šioje teritorijoje būtų rasta kaulų. A. Tumavičius paliko kontaktinį telefoną ir paprašė jį perduoti [...] namo gyventojams, kad jie galėtų susisiekti, tačiau iki šio laiko skambučio nesulaukta“;

7.2.3. „Informuojame, jog šiuo metu tęsiame archyvinės medžiagos, susijusios su galimomis rezistentų ar per tardymus mirusių žmonių palaikų užkasimo vietomis Telšių mieste bei apylinkėse“;

7.2.4. „Jūs laiške prašote pateikti informaciją, „kokie konkretūs kompartijos, jėgos struktūrų ir vietinės civilinės valdžios vadovaujantys asmenys ir labiausiai pasižymėję aktyvistai ar jų rėmėjai veikė Telšių mieste ir apskrityje intensyviausiojo ir ginkluoto priešinimosi okupantams bei jų primestai valdžiai 1944–1953 metais. Susipažinęs su ja labai tikėtina galėsiu nurodyti papildomas aplinkybes tyrimui ir paties tyrimo būtinas kryptis“;

7.2.5. „Informuojame, jog Lietuvos gyventojų genocido centras (toliau – Centas) vykdydamas tyrimus ir teikdamas informaciją, vadovaujasi Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatymu. 5 straipsnio 9 punktą nurodo, kad Centras „tiria archyvinę medžiagą ir teikia informaciją juridiniams bei fiziniams asmenims apie okupacijų laikotarpiu žuvusius, dingusius be žinios, represuotus, persekiotus, nukentėjusius Lietuvos gyventojus ir karius savanorius“, o 16 punktą nustato, kad Centras „fiksuoja genocido ir Lietuvos gyventojų persekiojimo faktus ir teikia medžiagą apie konkrečius genocido vykdytojus valstybės teisėsaugos institucijoms“;

7.2.6. „[...] asmens duomenis saugo Lietuvos Respublikos Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, [...]“;

7.2.7. „Remdamiesi aukščiau išdėstytu, pranešame, kad informacijos apie galimai prie Lietuvos Respublikos gyventojų persekiojimo prisidėjusius 1944–1953 m. Telšių m. ir aps. dirbusius ir tarnavusius LKP ir administracijos darbuotojus bei sovietų represinių struktūrų darbuotojus Jums, kaip privačiam asmeniui, suteikti nėra teisinio pagrindo.“

8. Su skunde nurodytomis aplinkybėmis tiesiogiai susijęs Pareiškėjo 2018 m. balandžio 18 d. kreipimasis (registracijos Seimo kontrolierių įstaigoje Nr. 4D-2018/1-509) dėl LGGRTC pareigūnų veiksmų (neveikimo), atliekant jo kreipimosi į LGGRTC raštuose nurodytų istorinių aplinkybių tyrimą.

9. **Seimo kontrolierius**, įvertinęs 2018 m. balandžio 18 d. Pareiškėjo skunde nurodytas aplinkybes bei pridėtus dokumentus, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 4 ir 6 punktais, pagal kuriuos, Seimo kontrolierius priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, kai skundas tuo pačiu klausimu buvo išnagrinėtas ir kai padaro išvadą, kad skundą nagrinėti tikslinga kitoje institucijoje arba įstaigoje, **atsisakė tirti skundą**, nes skunde išdėstytos aplinkybės dėl galimai netinkamų LGGRTC pareigūnų veiksmų, nagrinėjant Pareiškėjo 2016 m. rugsėjo 26 d. kreipimąsi buvo įvertintos 2018 m. sausio 22 pažymoje Nr. 4D-2017/1-1471, o dėl skunde nurodytų aplinkybių, susijusių su istorinio tyrimo atlikimu, pagal kompetenciją tikslinga kreiptis į LGGRTC.

10. Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į tai, jog Pareiškėjas siekia, kad būtų baigtas istorinis tyrimas, ir planuoja LGGRTC pateikti papildomą medžiagą, susijusią su jo keliamais klausimais, bei vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsniu, prašė LGGRTC direktorės atidžiai išnagrinėti Pareiškėjo 2018 m. balandžio 18 d. kreipimesi keliamus klausimus, taip pat įvertinti Pareiškėjo pateiktas papildomas aplinkybes bei priimti sprendimą dėl tyrimo atlikimo; teisės aktų nustatyta tvarka bei terminais pateikti Pareiškėjui motyvuotą atsakymą (**atsakymo kopiją prašyta pateikti ir Seimo kontrolieriui**).

Pažymėtina, kad LGGRTC savo 2018 m. spalio 8 d. rašto Nr. 37R-st-11 kopiją Seimo kontrolieriui pateikė tik 2019 m. vasario 25 d., teikiant atsakymą į Seimo kontrolieriaus paklausimą dėl Pareiškėjo 2018 m. gruodžio 12 d. skundo.

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

11. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai:

11.1. Seimo kontrolierių įstatymo:

12 straipsnis – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“;

19 straipsnis – „1. Seimo kontrolierius, vykdydamas savo pareigas, turi teisę: [...] 21) netirdamas Seimo kontrolieriaus kompetencijai nepriskirto skundo iš esmės, gali teikti siūlymus ar pastabas atitinkamoms institucijoms ir įstaigoms dėl viešojo administravimo gerinimo, kad nebūtų pažeidinėjamos žmogaus teisės ir laisvės“;

20 straipsnis – „1. Pareigūnai privalo Seimo kontrolierių reikalavimu nedelsdami pateikti jiems informaciją, dokumentus ir kitą medžiagą, būtinus jų funkcijoms atlikti. [...] 3. Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją) privalo nagrinėti institucija ir įstaiga ar pareigūnas, kuriems toks siūlymas (rekomendacija) adresuojamas (adresuojama), ir apie nagrinėjimo rezultatus informuoti Seimo kontrolierių. Informacija Seimo kontrolieriui pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos. 4. Asmenys, trukdantys Seimo kontrolieriui atlikti savo pareigas, atsako įstatymų nustatyta tvarka“

22 straipsnis – „1. Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą: 1) pripažinti skundą pagrįstu; 2) atmesti skundą; 3) nutraukti skundo tyrimą. [...]“

11.2. Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VA):

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...] 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.“

11.3. Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – Teisės gauti informaciją įstatymas):

2 straipsnis – „2. Šis įstatymas netaikomas: [...] 3) dokumentams, kuriuos teikti draudžia įstatymai ar jų pagrindų priimti kiti norminiai teisės aktai, įskaitant dokumentus, kurie nėra prieinami dėl nacionalinio ar visuomenės saugumo, šalies gynybos interesų, statistinių duomenų slaptumo, komercinio konfidencialumo arba kurie sudaro valstybės, tarnybos, banko, komercinę, profesinę paslaptį; [...] 6) dokumentų, kurių teikimas nėra draudžiamas, daliai, kurią sudaro asmens duomenys, kurių pakartotinis naudojimas nėra suderinamas su norminiais teisės aktais, susijusiais su asmens duomenų tvarkymu; [...]“;

4 straipsnis – „1. Institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams (toliau – pareiškėjas) dokumentus, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus“;

15 straipsnis – „1. Institucija atsisako pateikti pareiškėjui dokumentus, jeigu: [...] 7) pareiškėjas kreipiasi dėl dokumentų, kurių teikimui šio įstatymo nuostatos netaikomos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais. 2. Jeigu institucija nustato šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui pagrindus, ji per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos priima sprendimą dėl atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui.“

Nustačiusi, kad yra pagrindas atsisakyti pateikti jam dokumentus, institucija kitą darbo dieną nuo sprendimo priėmimo apie tai **privalo pranešti pareiškėjui, nurodyti teisinį pagrindą ir informuoti apie šio sprendimo apskundimo tvarką.** [...].“

11.4. **Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro nuostatų** (toliau vadinama LGGRTC nuostatai), patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 1997-11-11 nutarimu Nr. VIII-505:

6 punktas – „Centras atlieka šias funkcijas: 1) formuoja okupacinių režimų vykdyto genocido ir pasipriešinimo šiems režimams tyrimų valstybės politiką: nustato tyrimų kryptis ir metodiką, darbo problematiką, sudaro ilgalaikes bei trumpalaikes genocido ir rezistencijos tyrimo programas ir jas įgyvendina, koordinuoja visų kitų institucijų vykdomus šios srities tyrimus; [...].“

9 punktas – „Centrui vadovauja generalinis direktorius. Jį Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia Seimas“;

12 punktas – „Centro generalinis direktorius: 1) leidžia įsakymus, tvirtina padalinių nuostatus, vidaus darbo taisykles ir kitus Centro darbą reglamentuojančius dokumentus, tikrina, kaip jų laikomasi; [...];9) atsako už Centro veiklą ir lėšų naudojimą; [...].“

11.5. **Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių** (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės), patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875:

25 punktas – „Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų“;

26 punktas – „Jeigu prašymo nagrinėjimas susijęs su komisijos sudarymu, posėdžio sušaukimu ar kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo institucijoje dienos, institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 20 darbo dienų. Pratęsus Taisyklių 25 punkte nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą, institucija per 2 darbo dienas nuo institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens tokio sprendimo priėmimo dienos išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis“;

32 punktas – „Į prašymus atsakoma valstybine kalba arba kita kalba, jei prašymą institucijos vadovo sprendimu buvo galima pateikti kita kalba, ir tokiu būdu, koku buvo pateiktas prašymas, arba tokiu būdu, kuris buvo nurodytas prašyme. [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau vadinama – LAT) Civilinių bylų skyriaus 2008 m. kovo 4 d. nutartyje (civilinė byla Nr. 3K-3-154/2008) nurodyta:

„Viešojoje teisėje veikia bendrasis teisinio reguliavimo principas „galima tai, kas leista“, pagal kurį viešosios teisės subjektai negali laisvai pasirinkti savo elgesio varianto, jie turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems suteikti konkrečių įstatymų, ir savo veikloje negali peržengti šių įgalinimų ribų. Viešojo administravimo subjektų veiksmai, atlikti viršijus įstatyminių įgalinimų (kompetencijos) ribas (*ultra vires*), yra pagrindas tokius veiksmus laikyti neteisėtais. Viešąjį administravimą vykdančių subjektų veikloje bendroji pareiga elgtis rūpestingai ir atidžiai negali būti priešpastatoma pareigai laikytis šią veiklą reglamentuojančių įstatymų reikalavimų ir juos vykdyti. Ar viešosios teisės subjektas elgėsi pakankamai rūpestingai ir atidžiai, turi būti vertinama pagal tai, **kaip tiksliai jis laikėsi jo veiklą reglamentuojančių įstatymų reikalavimų.**“

Tyrimo išvados

13. Vertinant skundo turinį, visų pirma atkreiptinas dėmesys į Pareiškėjo nurodytas aplinkybes dėl galimai netinkamai atlikto tyrimo, susijusio su vietos Telšiuose, kurioje pokario metais galimai buvo užkasti nužudyti asmenys, nustatymu, pažymėtina, kad Pareiškėjas iš esmės ginčija LGGRTC taikomus tyrimo būdus, jų pasirinkimą. Jo nuomone, LGGRTC pasirinko netinkamus būdus įvertinti aplinkybes, apklausti asmenis, netinkamai informavo juos.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis LGGRTC nuostatais, Centras, be kita ko, formuoja okupacinių režimų vykdyto genocido ir pasipriešinimo šiems režimams tyrimų valstybės politiką: **nustato tyrimų kryptis ir metodiką**, darbo problematiką, sudaro ilgalaikes bei trumpalaikes genocido ir rezistencijos tyrimo programas ir jas įgyvendina, koordinuoja visų kitų institucijų vykdomus šios srities tyrimus. Taigi, LGGRTC turi diskrecijos teisę, įvertinus turimas aplinkybes, pasirinkti tyrimo būdus ir kryptis, todėl Seimo kontrolierius nepasisako dėl LGGRTC atliktų tyrimų ir pasirinktų tyrimo metodų.

Atsižvelgiant į tai, Seimo kontrolierius pagal įstatyme nustatytą kompetenciją šio tyrimo metu vertino tik LGGRTC veiksmus viešojo administravimo srityje.

14. Iš skundo turinio ir pateiktų dokumentų nustatyta, kad:

14.1. Pareiškėjas 2018 m. balandžio 18 d. kreipėsi į Seimo kontrolierių ir LGGRTC direktorę, nurodydamas, kad Centras galimai netinkamai atliko jo prašomus tyrimus bei kad pateiks papildomus duomenis, kurie padės atlikti tyrimus;

14.2. Pareiškėjas 2018 m. birželio 11 d. pakartotinai kreipėsi į LGGRTC, prašydamas pateikti informaciją apie dėl jo nurodytų aplinkybių atliktus tyrimus ir apie pokario metu Telšių mieste ir apskrityje veikusių jėgos struktūrų asmenis;

14.3. LGGRTC 2018 m. spalio 8 d. raštu (t. y. praėjus 120 darbo dienų po Pareiškėjo 2018 m. balandžio 18 d. kreipimosi gavimo dienos ir praėjus 83 darbo dienoms po Pareiškėjo 2018 m. birželio 11 d. kreipimosi gavimo dienos) pateikė atsakymą Pareiškėjui į abu jo kreipimusis, informuodamas, kokie (ir kada) buvo atlikti papildomi tyrimo veiksmai;

14.4. LGGRTC 2018 m. spalio 8 d. raštu atsisakė suteikti Pareiškėjo 2018 m. birželio 11 d. kreipimesi nurodytą informaciją;

14.5. Pareiškėjas 2018 m. spalio 31 d. raštu kreipėsi į LGGRTC ir išdėstė savo nuomonę apie galimai netinkamai atliktą jo nurodytų aplinkybių tyrimą, taip pat prašė leisti susipažinti su atlikto archyvinės medžiagos tyrimo išvadomis;

14.6. LGGRTC 2018 m. lapkričio 27 d. raštu (t. y. praėjus 18 darbo dienų po Pareiškėjo kreipimosi gavimo dienos) atsakė Pareiškėjui, nurodant, jog tyrimas buvo atliktas pagal LGGRTC kompetenciją, Pareiškėjas su tyrimo rezultatais buvo supažindintas ankstesniais LGGRTC raštais, o naujų duomenų, su kuriais galėtų supažindinti Pareiškėją, nėra.

15. VAĮ ir Prašymų nagrinėjimo taisyklėse (šios pažymos 13.2 ir 13.5 punktai) įtvirtinti viešojo administravimo subjektų veiklos, asmenų skundų, prašymų ar kreipimusių nagrinėjimo principai ir taisyklės, kuriuose, be kita ko, numatyta, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį, teikdamas atsakymus. Prašymų nagrinėjimo taisyklėse reglamentuota, kad asmenų prašymai **turi būti išnagrinėti ir pareiškėjui atsakymas pateiktas per 20 darbo dienų** nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Išimtiniais, teisės aktų numatytais, atvejais prašymų nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo terminas gali būti pratęstas, bet ne ilgiau kaip 20 darbo dienų. Pažymėtina, kad LGGRTC veiklą reglamentuojančiame įstatyme [Lietuvos Respublikos Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatyme], LGGRTC

nuostatuose nėra numatyta specialių terminų asmenų prašymų nagrinėjimui ir atsakymų pateikimui, todėl turi būti vadovaujamas bendrosiomis teisės aktų nuostatomis.

16. Pažymėtina, jog LAT yra konstatavęs, kad viešosios teisės subjektai negali laisvai pasirinkti savo elgesio varianto, jie turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems suteikti konkrečių įstatymų, ir savo veikloje negali peržengti šių įgalinimų ribų (šios pažymos 14 punktą). Taigi, **LGGRTC pareigūnai**, gavę asmens kreipimąsi raštu, **neturi teisės nukrypti nuo teisės aktų nuostatų ir privalo teisės aktų nustatyta tvarka ir terminu pateikti atsakymą raštu** net ir tuo atveju, jei nėra galimybės kreipimesi nurodytą problemą išspręsti per teisės aktuose numatytą 20 darbo dienų terminą (arba, jį pratęsus, per 40 darbo dienų terminą). Pvz., nagrinėjamu atveju, **kai asmuo raštu pateikia kreipimąsi**, kuriame išdėsto savo nuomonę dėl galimai netinkamai atlikto tyrimo ir nurodo, jog ateityje pateiks LGGRTC papildomus dokumentus arba aprašys faktus ir aplinkybes, kurių pagrindu galėtų būti atlikti papildomi LGGRTC kompetencijai priklausantys tyrimai, tačiau nepateikia šių duomenų, LGGRTC teisės aktų nustatyta terminu **privalo laisva forma pateikti asmeniui atsakymą raštu**, kad, negavus papildomų duomenų, Pareiškėjo prašymas nebus nagrinėjamas.

17. Teisės gauti informaciją įstatyme įtvirtinta institucijų pareiga teikti pareiškėjams dokumentus (informaciją), taip pat reglamentuota dokumentų (informacijos) teikimo tvarka bei nustatyta, kad tam tikrais atvejais institucija gali atsisakyti pateikti pareiškėjams dokumentus, pvz., kai pareiškėjas kreipiasi dėl dokumentų, kurių teikimui įstatymo nuostatos nėra taikomos (šios pažymos 13.3 punktą). Pažymėtina, jog tokiu atveju institucija nustačiusi, kad yra pagrindas atsisakyti pateikti pareiškėjui dokumentus, per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos priima sprendimą dėl atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui ir kitą darbo dieną nuo sprendimo apie tai praneša pareiškėjui, nurodydama teisinį pagrindą ir informuodama apie tokio sprendimo apskundimo tvarką.

Šiame kontekste Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį į tai, kad administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas tinkamai nesiderina su geru viešuoju administravimu bei Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, ir dėl to gali būti suvaržyta asmens teisė kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją arba teismą.

18. Įvertinus tai, kas išdėstyta, darytinos išvados, kad LGGRTC:

18.1. atsakymą į Pareiškėjo 2018 m. balandžio 18 d. ir 2018 m. birželio 11 d. kreipimusis pateikė pažeidžiant teisės aktuose nustatytus terminus;

18.2. apie priimtą sprendimą atsisakyti suteikti informaciją (2018 m. spalio 8 d. rašte) pranešė pažeidžiant teisės aktuose nustatytus terminus;

18.3. nors ir nurodė teisinį pagrindą, kuriuo remiantis atsisako suteikti Pareiškėjui informaciją, tačiau nenurodė apskundimo tvarkos.

19. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 21 punktu Seimo kontrolierius, vykdydamas savo pareigas, turi teisę, netirdamas Seimo kontrolieriaus kompetencijai nepriskirto skundo iš esmės, teikti siūlymus ir pastabas atitinkamoms institucijoms ir įstaigoms dėl viešojo administravimo gerinimo, kad nebūtų pažeidinėjamos žmogaus teisės ir laisvės. Vadovaujantis Seimo kontrolierių 20 straipsniu, Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją) privalo nagrinėti institucija ir įstaiga ar pareigūnas, kuriems toks siūlymas (rekomendacija) adresuojamas, ir apie nagrinėjimo rezultatus informuoti kontrolierių, o asmenys, trukdantys Seimo kontrolieriui atlikti savo pareigas, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

20. Pareiškėjas 2018 m. balandžio 18 d. raštu kreipėsi ne tik į LGGRTC, bet ir į Seimo kontrolierių. Seimo kontrolierius įvertino Pareiškėjo kreipimesi nurodytas aplinkybes ir, vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsniu, 2018 m. balandžio 23 d. raštu persiuntė jį LGGRTC, **prašydamas pagal kompetenciją išnagrinėti šiame kreipimesi keliamus klausimus**, taip pat įvertinti Pareiškėjo pateiktas papildomas aplinkybes bei priimti sprendimą dėl tyrimo atlikimo; **teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais pateikti Pareiškėjui motyvuotą atsakymą (atsakymo kopiją pateikti ir Seimo kontrolieriui).**

Pažymėtina, kad LGGRTC **neatsižvelgė** į Seimo kontrolieriaus siūlymą ir **nepagrįstai** teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais nepateikė Pareiškėjui atsakymo, taip pat, net ir pavėluotai pateikus atsakymą Pareiškėjui (2018 m. spalio 8 d. raštu), **nepagrįstai nepateikė jo kopijos** Seimo kontrolieriui. Tokie LGGRTC veiksmai gali būti vertinami, kaip trukdymas Seimo kontrolieriui atlikti savo pareigas.

21. Įvertinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad LGGRTC veiksmuose (laiku nepateikus Pareiškėjui atsakymo raštu, nenurodžius apskundimo tvarkos bei nepateikus informacijos apie Seimo kontrolieriaus siūlymo nagrinėjimą) **įžvelgtini biurokratizmo požymiai**, dėl kurių buvo pažeista Pareiškėjo teisė į gerą viešąjį administravimą. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjo skundas dėl LGGRTC pareigūnų veiksmų (neveikimo), teikiant atsakymą į Pareiškėjo kreipimąsi, **pripažintinas pagrįstu.**

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

22. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia X skundą dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro pareigūnų veiksmų (neveikimo), teikiant atsakymus į jo kreipimusis, **pripažinti pagrįstu.**

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

23. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius rekomenduoja Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui imtis priemonių, kad **ateityje būtų užtikrinamas tinkamas visų asmenų prašymų nagrinėjimas ir atsakymai pareiškėjams būtų teikiami teisės aktuose nustatytu būdu ir terminais, tinkamai nurodant apskundimo tvarką.**

Apie rekomendacijos nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui pateikiant informaciją bei ją patvirtinančius dokumentus.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas